

KÚRIA

Bfv.III.832/2012/6.szám

A Kúria Budapesten, a 2013. év január hó 22. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A testi sértés büntettének kísérlete és más bűncselekmény miatt B.A. ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Tatabányai Törvényszék 1.Bf.481/2011/5. számú ítéletét megváltoztatja, a terheltet az ellene testi sértés büntettének kísérlete [Btk. 170. § (1) és (2) bekezdés] és társtettesként elkövetett személyi szabadság megsértésének büntette [Btk. 175. § (1) bekezdés] miatt emelt vád alól felmenti.

Elrendeli a terhelt által a bűnügyi költség jogcímén megfizetett 58.530 (ötvennyolcezer-ötszázharminc) forint összegnek a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkori törvényes kamatával együtt a terheltnek történő visszatérítését.

A felülvizsgálati eljárás során felmerült 9.000 (kilencezer) forint bűnügyi költséget az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A Tatabányai Városi Bíróság - a hatályon kívül helyezést követő megismételt eljárásban - a 2011. október 14-én kihirdetett 6.B.350/2011/5. számú ítéletével B.A. terheltet az ellene testi sértés büntettének kísérlete [Btk. 170. § (1) és (2) bek.] és társtettesként elkövetett személyi szabadság megsértésének büntette

[Btk. 175. § (1) bek.] miatt emelt vád alól bűncselekmény hiányában felmentette.

A terhelt terhére bejelentett - bűnösség megállapítását és pénzbüntetés kiszabását célzó - fellebbezés alapján eljárva a Tatabányai Törvényszék a 2012. április 10-én kihirdetett 1.Bf.481/2011/5. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta. A terheltet bűnösnek mondta ki testi sértés büntetvének kísérletében [Btk. 170. § (1) és (2) bek.] és tártstettesként elkövetett személyi szabadság megsértésének büntetvében [Btk. 175. § (1) bek.], és ezért őt 1 évre próbára bocsátotta.

A másodfokú ítélet kihirdetését követően azt a fellebbezésre jogosultak valamennyien tudomásul vették, így az jogerőre emelkedett.

Az elsőfokú bíróság az elkövetéskor hatályos büntetőtörvényt alkalmazta.

Jogi álláspontja szerint a terhelt maradéktalanul kimerítette a testi sértés és a személyi szabadság megsértésének törvényi tényállási elemeit, cselekménye alakilag jogellenes. Azonban konkrétan - a tetten ért bűnöző elfogására tekintettel -, tartalmilag nem veszélyes a társadalomra.

A jogtárgy-sértés megtörtént, a sértett megsérült, illetve beállt a mozgásszabadságának korlátozottsága. A terhelt azonban ezt megfelelő társadalmi előnnyel, egy tolvaj elfogásával és rendőrkézre juttatásával ellensúlyozta, kompenzálta. A terhelt egyébként diszpozíciószerű magatartásának köszönhető, hogy egy, a lakosságot irritáló bűncselekmény elkövetőjének személyére fény derült, és vele szemben a hatóságok eljárhattak.

A terhelt célja az volt, hogy az általa bűncselekmény elkövetése közben tetten ért sértettet átadja a hatóságnak. E társadalmilag hasznos célhoz képest az általa alkalmazott erőszak, a sértett egyszeri, könnyű sérülést okozó megütése és a rendőrség épülete irányába történő vonszolása arányos és indokolt volt.

A terhelt célzata pozitív, társadalmilag támogatandó célkitűzés, mert nem maradt közömbös, amikor bűncselekményt észlelt; előmozdította a bűnüldöző hatóságok tevékenységét.

Az elsőfokú ítélet a Be. 127. § (3) bekezdése kapcsán rögzítette, hogy a jelen ügyben tettenérés esete forog fenn függetlenül attól, hogy a sértettet nem rögtön a bűncselekmény észlelésekor és nem közvetlenül a bűncselekmény helyszínén fogták el. Indokolt a tettenérés fogalmát kiterjesztően értelmezni; a rendőrség kiértesítése és bevétele a bűncselekmény helyszínén ugyanis olyan késedelemmel járt volna, amely ellehetetlenítené a garázsfeltörők kézrekerítését. Ezt az álláspontot támasztja alá a megelőző jogos

védelem (Btk. 29/A. §) törvénybe iktatása.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság bűnösségre vont következtetése téves.

A terhelt nem szólt H.R.B.-nek, hogy értesítse a rendőröket, mert ez időveszteséggel járt volna; utóbbinak a rendőrség értesítése eszébe sem jutott, holott a telefonja nála volt. A terhelt az elkövetés helyszínétől több mint 500 méterre, és a bűncselekmény elkövetésétől 50 perc elteltével vonta kérdőre a garázsfeltörés kísérletét megvalósító sértettet, ezen idő alatt a rendőrség értesítése nem állt szándékában.

A sértett feltalálását követően nem a megyei rendőrkapitányság épületébe kísérte, hanem vonszolva őt H.R.B. autójába próbálták vinni; akkor bántalmazta a sértettet, amikor az tagadta a bűncselekmény elkövetését.

Ehhez képest pedig a terhelt nem a Be. 127. § (3) bekezdése alapján járt el, az elfogás nem minősül tettenérésnek, nem rövid üldözést követően kapták el. A Be. hivatkozott szabályában írt jogszerű magatartás kereteit túllépte, és még meg is ütötte a sértettet, pedig elegendő lett volna a karjánál fogva visszatartani.

Cselekménye így tényállásszerű és bűnössége megállapításának van helye.

A jogerős ügydöntő határozat ellen a terhelt terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a testi sértés büntetnének kísérlete esetében a bűnösség megállapítása miatt, hatályon kívül helyezés és felmentés érdekében.

Indokai szerint cselekménye nem veszélyes a társadalomra, tehát a Btk. 10. § (2) bekezdése alapján nem alkalmas bűncselekmény megállapítására.

Hivatkozott arra, hogy aznap a szomszédja tájékoztatta arról: a közelükben újabb garázsfeltörés történt; ők pedig a tettes felkutatása iránt intézkedtek. A rendőrséget azért nem értesítették, mert az korábban sem vezetett eredményre.

Röviddel a feltörés után: 50 perc múlva és 500 méterrel távolabb meglátták a gyanús személyt, akiről egyébként utóbb jogerősen be is bizonyosodott, hogy ő volt az elkövető. Felelősségrevonás céljából elfogták, azonban az elfogást észlelő rendőrségi portaszolgálat velük szemben intézkedett. Csak a szükséges erőszakot alkalmazták az elkövető visszatartása érdekében, mivel az elkövető önként nem jelentkezett volna a rendőrségen és a terheltnek a saját testi épségét is védeni kellett.

A Legfőbb Ügyészség a BF.1903/2012/1. számú átiratában az indítványt alaptalannak tartotta és a megtámadott határozat hatályban tartását indítványozta.

Álláspontja szerint a Be. 127. § (3) bekezdése esetében tettenérés az, amikor az elkövető részben vagy egészben szemtanú jelenlétében követi el a cselekményt, s eközben - vagy közvetlenül a végrehajtás után - a szemtanú, vagy az ő felhívására más személy a helyszínen vagy nyomon üldözés, menekülés során fogja el az elkövetőt anélkül, hogy szem elől tévesztette volna.

Jelen esetben a terhelt a sértettet ugyan tettenérte a lopás közben, azonban a sértett elmenekült. A terhelt őt 50 perc keresés után fogta el, a tettenérés és elfogás tehát időben távolesik.

A másodfokú ítélet jogi indokolásában lévő ténymegállapítás szerint pedig a terheltnek a sértett elfogásáig nem állt szándékában a rendőrség értesítése, a bántalmazás azután történt, hogy a sértett tagadta előtte a bűncselekmény elkövetését, s a sértettet nem a rendőrség épületébe, hanem a terhelt-társának autójához vonszolták.

Tehát nem történt meg a tettenérést időben szorosan követő elfogás, sem pedig a hatóság haladéktalan értesítése; vagyis a terhelt a Be. 127. § (3) bekezdése szerinti törvényi engedély kereteit túllépte, ezért cselekménye jogellenes és egyben társadalomra veszélyes.

A Kúria az ügyben a Be. 420. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott.

A terhelt védője a nyilvános ülésen az indítványban foglaltakat fenntartotta és az elsőfokú ítéletben kifejtett jogi érvek elfogadását kérte.

Álláspontja szerint a Be. 127. § (3) bekezdése ritkán alkalmazott szabály, az abban megfogalmazottaknak bírósági gyakorlata nincsen. A tettenérés fogalmának helyes értelmezése kapcsán a szemtanú és annak észlelete nem azonosítható a testközelséggel. A jogszabály olyan követelményt, hogy az elfogásnak anélkül kell megtörténnie, hogy az érintettet szem elől tévesztették volna, nem fogalmaz meg. A jelen történés erkölcsi, nem pedig jogi kérdés; közelít a jogos védelem és a vészhelyzet - ugyancsak szabályozatlan - jogintézményéhez. Egyetértve az elsőbírói állásponttal, a terhelt felmentését kérte.

A Legfőbb Ügyészség képviselője a nyilvános ülésen az indítványt az átiratában foglaltakkal egyezően alaptalannak tartotta, és a megtámadott határozat hatályban tartását indítványozta.

Kiegészítésként utalt az EBH 2006/1496. számú jogesetben kifejtettekre; a bírói gyakorlat a tettenérés fogalma kapcsán a szem elől tévesztés hiányát követeli meg; a jelen konkrét esetben pedig nem ez történt. A másodfokú határozatban kifejtettek alapján a támadott határozat hatályban tartását indítványozta.

A felülvizsgálati indítvány alapos.

A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályának megsértése miatt került sor.

A Be. 127. § (3) bekezdése szerint a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfoghatja, köteles azonban őt a nyomozóhatóságnak haladéktalanul átadni; ha erre nincs módja, akkor a rendőrséget értesíteni.

A Be. 127. § (3) bekezdése a bűnüldözésre jogosult hatóságnak nyújtott civil jogsegély, aminek lényege, hogy az elkövetőt elfogó, visszatartó személy a hatósághoz képest helyzeti előnyben van, viszont törvényileg engedélyezett magatartása fejében sem lesz cselekménye hatósági, hanem megmarad magáncselekménynek.

Ehhez képest - hasonlóan a jogos védelemhez - olyan magatartás, aminek megítélésénél a törvényi feltételek mentén vizsgálándó, hogy jogos vagy jogtalan.

A vizsgálat pedig azért szükséges, mert az elfogás, visszatartás szükségképpen olyan fizikai ráhatás, amely alakilag értelemszerűen jogellenes.

Büntetőjogilag pedig a méltányolható okból fakadó erőszak is bűncselekményt valósít meg (önbíráskodás). A jogos védelem, végszükség és a tetten ért elkövető elfogása, visszatartása képez eltérő megítélést.

Kétségtelen, hogy az elfogás, visszatartás fizikai ráhatást jelent, éppen ezért különösen vizsgálándó, hogy az irányadó tényállás szerinti történések azokon a kereteken belül maradnak-e, amelyeket a jogalkotó a Be. 127. § (3) bekezdése esetében meghatároz.

A tettenérés feltételezi a bűncselekmény észlelését; és ahhoz képest a cselekményt éppen elkövetőnek, az éppen eltávozó elkövetőnek, és az eltávozó elkövető üldözésből való elfogását, ekként visszatartását.

Az elfogásig, visszatartásig való időbeli kapcsolat tehát szoros, ami nem önmagában az idő múlásával mérhető, hanem az idő alatti üldöző és üldözött közötti - értelemszerűen - mozgás közvetítésével. Ez azt jelenti, hogy amennyiben ez a viszony folytonos, akkor az idő is másodrangú.

Tettenérés alatt értendő, ha a cselekmény az adott személy - a tettenérő - szeme láttára, észlelése mellett történik; olyan

fizikai közelségben, amikor reális lehetősége van az elkövetéshez férni, az elkövetőt elérni, az elkövető után eredni. Mindez a „forró nyom”, az időveszteség nélküli üldözés lehetősége; és éppen ezen alapul a társadalmi elismertsége.

A jelen esetben mindez a feltétel adott.

Az irányadó tényállás szerint:

- a terhelt észrevette, hogy szomszédjának garázsajtóját a sértett és társa kalapáccsal megpróbálta kibontani, és rájuk szólt;
- a sértett és társa folytatta magatartását, mire a terhelt közölte, hogy rendőrt hívott, erre a sértett és társa elmenekült;
- a terhelt felszólt a garázs tulajdonosának, és megegyeztek, hogy az elkövetőket felkutatják;
- a terhelt és szomszédja gépkocsival a sértett és társa keresésére indult;
- a cselekmény észlelése után 50 perccel és attól 500 méterre - a rendőrkapitánysággal szemben - meglátták a sértettet egyedül;
- a terhelt kiszállt, megpróbálta elfogni a sértettet, aki menekülni próbált, a terhelt megragadta a vállát és közölte vele, hogy beviszi a rendőrségre;
- a sértett próbált szabadulni, a terhelttel szembe került, aki az aktív ellenállást tanúsító sértettet egy alkalommal, közepes erővel ökölrel a bal szeme alatt megütötte;
- a sértett hanyatt esett, orra vérezni kezdett;
- ekkor odaért a terhelt szomszédja, akivel a sértettet a rendőrségre bekísérés végett megragadták;
- a sértett ellenállt, lábát előrefeszítette;
- 300 méterre a rendőrségtől a biztonsági őr látta a dulakodást, értesítette a rendőröket, akik igazoltatták a terhelteket.

A bántalmazás következtében a sértett 8 napon belüli gyógytartamú sérülést szenvedett, a terhelti erőbehatás súlyosabb, 8 napon túl gyógyuló sérülést is okozhatott volna.

A sértettet a felfedezett bűncselekmény miatt utóbb a bíróság jogerősen elítélte.

Itt jegyzi meg a Kúria, hogy - szemben a másodfokú határozat indokolásában és a Legfőbb Ügyészség átiratában foglaltakkal - az irányadó tényállás nem tartalmazza, hogy a sértettet a terhelt és szomszédja az utóbbi gépkocsijához vonszolta.

Ilyen megállapítást az elsőfokú bíróság nem tett; s azzal a másodfokú bíróság sem egészítette ki a tényállást, nyilvános ülésen eljárva ezt meg sem tehette volna.

A törvény a bűncselekményen tetten ért személy elfogásának módjára és eszközére nem tartalmaz meghagyást. Nyilvánvalóan, ha az eljáró személy olyan jogsérelmet okoz, amely elkerülhető lett volna, akkor azért őt felelősség terheli. A tettenérő magánszemélynek nincs joga

a tetten ért személlyel szemben hatósági (rendőri) intézkedést foganatosítani, így őt például igazoltatni, megmotozni.

Jelen ügyben arról van szó, hogy a terhelt - közvetlen észlelése folytán - látta a sértett elkövetői magatartását. Közvetlen észlelését követően pedig - a garázs tulajdonosának értesítése mellett, immár vele együtt - haladéktalanul megkezdte a sértett üldözését, felkutatását.

Eséllyel - és az eredmény reményében alappal - tette ezt, mivel a lopási kísérlet elkövetőjét megfigyelhette, őt utóbb, amikor ráakadtak, nyomban fel is ismerte. Kiszállva a gépkocsiból, bizonytalanság nélkül lépett fel vele, mint az általa észlelt lopási cselekmény egyik elkövetőjével szemben.

A Legfőbb Ügyészség képviselője által hivatkozott eseti döntés szerinti tényállás viszont a jelen ügytől eltérő. Ott ugyanis a pincérek utóbb észlelték, hogy a vendégek fizetés nélkül eltávoztak a szórakozóhelyről. Nem a cselekmény folyamatában annak megvalósulását, hanem már csak utóbb, annak befejezését követően a megtörténtét tapasztalták. Ezután pedig nem a hatósághoz, hanem a cselekményről - és ebből következően az elkövetőkről - közvetlen tapasztalattal, észlelettel nem rendelkező ismerőseikhez fordultak, akik ezen közvetett információk alapján kezdtek az elkövetők utólagos felkutatásába.

Jelen ügy irányadó ítéleti tényállása többször is tartalmazza, hogy a terhelt - utóbb a hozzá csatlakozó garázstulajdonos szomszédjával együttesen - a sértettet a rendőrségre kívánták bekísérni, a hatóságnak átadni, amelynek azonban a sértett aktívan ellenállt. Éppen ezen aktív ellenállásra tekintettel bír jelentőséggel a személyi szabadság megsértése kapcsán, hogy a sértett visszatartása a terhelt részéről hogyan és mi módon történt.

Az irányadó tényállás szerint dulakodó magatartás zajlott, melynek során a sértett lábkitámasztással próbált a helyzetéből szabadulni. Ez azonban a visszatartásnak ellenálló sértettel dulakodás része, személyi szabadság megsértéseként nem értékelhető. Különben minden dulakodás automatikusan a Btk. 175. §-ába volna ütköztethető, ami nyilvánvalóan nincs így.

Ezen dulakodó magatartás-sorba illeszkedik a sértett egyszeri megütése is a terhelt részéről. Az irányadó tényállás szerint a sértett mind intenzívebben próbálta kiszabadítani magát a terhelt fogásából, s ennek során szembe is fordult a terhelttel. Az aktívan és folyamatosan ellenálló, elfutni próbáló sértett elmenekülésének megakadályozását szolgáló egyszeri megütése nem lépett túl azon a mértéken, amely még a kölcsönös dulakodás keretein belül marad (egyébként a sértett a történetek miatt magánindítvánnyal sem kívánt élni; nyomozati iratok 13. oldala).

A terhelt magatartása tehát nem lépte túl a Be. 127. § (3) bekezdésében meghatározott kereteket, ekként pedig nélkülözi a jogellenességet; büntetőjogi felelősség megállapítására nem alkalmas.

A Kúria e körben osztja az elsőfokú bíróság álláspontját.

Ekként a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak helyt adott, a megtámadott határozatokat a Be. 427. § (1) bekezdés a) pontja alapján megváltoztatta, és a terheltet az ellene emelt vád alól a Be. 331. § (1) bekezdése alapján, a Be. 6. § (3) bekezdés a) pontjára figyelemmel büncselekmény hiányában felmentette.

A terhelt által bűnügyi költség címén befizetett összeg visszatérítéséről a Be. 585. § (1) és (3) bekezdése szerint; míg a jelen felülvizsgálati eljárásban felmerült bűnügyi költség viseléséről a Be. 429. § (1) bekezdés zárófordulata alapján rendelkezett.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja.

Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2013. január 22.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Székely Ákos s.k. előadó bíró, Dr. Feleky István s.k. bíró.

A kiadmány hitelével:

tisztviselő
MV